

Krúdy Gyula

Szindbád

„A hajós életéből következnek itt történetek, amelyeket fiatal nők és ifjak itt-ott tán hitetlenkedve olvasnak. Ó, majd megismernek ők is mindenedeket; csodákat, amelyeknek létezéséről fogalmuk sincsen a fiatalokban...”

Vannak írók, akiknek nevét egyetlen nagy műhöz tudjuk kapcsolni. Vannak aztán mások, akik életműve száz apró cserépből tevődik össze. Melyik vonulathoz tartozik Krúdy? Jókain kívül nincs tán még egy írónk, aki ennyit írt volna. Novellák, elbeszélések, kis- és nagyregények. Krúdy valójában egyetlen művet írt, noha több száz részletben, így aztán vagy úgy fogjuk fel az életművet, mint egyetlen egészet, ahogy a lírikusoknál, vagy kénytelenek vagyunk lemondani a teljességről s csak egy művét besorolni körképünkbe.

Pedig hát van ilyen „egyetlen” Krúdy-mű, noha ez is ezer darabra törött cserép. Ez pedig nem más, mint a *Szindbád*. Kozocsa Sándor 1957-ben, jó negyedszázaddal Krúdy halála után szedte össze a különféle Szindbád-történeteket (*Szindbád ifjúsága és utazásai – Francia kastély – A feltámadás – Purgatórium* stb.), s jelentette meg egyetlen opuszként, előbb két, majd egy kötetben. Ennek alapján komponálta még e kiadványnál is egységesebb remekké a *Szindbád*ot 1970-ben Huszárík Zoltán és Latinovits Zoltán. Krúdy remeke azóta is így él a köztudatban, ez segít hát rajtunk is, hogy a Krúdy-dzsungelben eligazodjunk, s mint csepp a tengerben, képviselje a Krúdy-életművet a filmre álmódott költemény, a *Szindbád*.

Három zseniális művész összefogásából jött létre a magyar filmművészet talán legköltőibb remeke. Lehet, hogy túlzásnak tűnik három zseniről beszélni, hisz a százhuszonöt éve született Krúdyt, az egyetemes magyar irodalom egyik legnagyobbját csak bizonyos megszorításokkal lehet két kortárrsal, noha immár két halott, tehát halhatatlan kortárrsal egy lélegzetre tárgyalni. Mégis, meggyőződésem, hogy ez a valóság. A Latinovits-legenda, ma sokkal inkább, mint halálakor, világossá teszi, hogy valóban kongeniális művész találtatott a Szindbád megelevenítésére (gondoljunk csak Szindbád-maszkjának félelmetes hasonlatosságára Krúdyval), azt meg ugyancsak kockázat nélkül mondhatjuk, hogy Huszárík ma már ugyanolyan legendája a magyar kultúrának, mint Krúdy

és Latinovits. S hogy miért nagy film a *Szindbád*? Azért, mert nem pusztá epika, tehát egy történetnek az elmondása, s noha irodalmi mű adaptációja, mégsem csupán szolgai másolata annak, hanem szuverén, önálló remek. Igen, a film azt valószínűleg meg, amire Krúdyt, ki tudja, miért, már nem jutott ideje: az ezer apró mozaikból megrajzolt Szindbád-portrét egyetlen összefüggő opusszá varázsolta. A film lehetőségeinek a csodája ez természetesen, a modern filmtechnika tette lehetővé, noha Krúdy korában is volt már példa arra, hogyan lehet egy ilyen szétfolyó, sokszólamú anyagból egyetlen egységes alkotást létrehozni (Proust: *Az eltűnt idő nyomában*), csak hogy éppen ez az, amire az öregedő, betegeskedő, ezernyi gonddal-bajjal, megélhetéssel küszködő Krúdy erejéből már nem futotta, ő csak megérezte, zseniális ösztönével fölfedezte a maga és a magyar művészet számára, évtizedekkel mások előtt a „modern” (se versnek, se prózának nem nevezhető) szöveget. Ezt cselekedték meg helyette előbb Kozocsa, aztán Latinovits és Huszárík. Az eredmény: a magyar irodalom s egyben a magyar film egyik legnagyobb remeke.

„Midőn új kiadásban látom újra régi hajósomat, elfog a kétség: vajon így történt-e minden, mint az ifjúkor szemével láttam: Én már nem is emlékezem pontosan a dolgokra. Fiatal olvasóm a megmondható, hogy helyesen és igazságosan cselekedett-e Szindbád? Menj, hajós, vitorláidra szívek vannak hímezve” – írta Krúdy 1917-ben.

Mit írt volna a Szindbád-film láttán?